

טיוטת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (תיקון מס' 19), התשפ"ד-2023 –
אישור החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י מ :

- א. לאשר את החלטה מס. חק/657 של ועדת השרים לענייני חקיקה מיום 10.12.2023, אשר אישרה את טיוטת חוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (תיקון מס' 19), התשפ"ד-2023, המצ"ב.
- ב. בהתאם לסעיף 81(ג) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת לקצר את תקופת ההנחה ולהקדים את הדיון בהצעת החוק.
- ג. בהתאם לסעיף 88(ב) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת להתיר את הקריאה השנייה בהצעת החוק ביום הנחתה על שולחן הכנסת.

דברי הסבר

רקע כללי

הוראות פרק ד' לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשמ"ט-1989 (להלן - החוק), והתקנות לפיו, נועדו לקדם את התחרות במשק הגפ"מ, במטרה לשפר את רמת השירות לצרכן הגז ולהוזיל את מחיר הגז לצרכן.

סעיף 17א לחוק קובע כי ספק גז יוצא שקיבל הודעה מצרכן גז ביתי על הפסקת ההתקשרות עמו, לא יתקשר עם הצרכן ולא יציע לו הטבות כלשהן בקשר עם הספקת גז במשך שישה חודשים מיום מתן ההודעה. סעיף זה נועד להגביל את יכולתם של ספקי הגז לסכל אפשרות של חילופי ספק גז וכתוצאה מכך להגביר את התחרות בין הספקים.

סעיף 17ב לחוק קובע כי ספק גז העוסק בשיווק גז בפריסה ארצית, לא יסרב לתת שירות הספקת גז לצרכן גז ביתי שאינו מקבל את שירותיו כאמור ומבקש לקבלם, בתנאים דומים לתנאים שבהם הוא מספק את השירות לצרכן גז ביתי דומה, זולת אם הראה כי קיימים טעמים המצדיקים אי מתן השירות בתנאים דומים. סעיף זה אוסר על הפלייה בין צרכנים דומים של ספקי גז.

הסעיפים האמורים נקבעו בשנת 2008 כהוראות שעה והוארכו מעת לעת, בפעם האחרונה עד יום 1 בינואר 2024.

לפי הנתונים שבידי משרד האנרגיה והתשתיות, חקיקתם של סעיפים 17א ו-17ב לחוק הובילה לקידום התחרות במשק הגז הביתי, לשיפור רמת השירות לצרכני גז ולהוזלת מחירים. נתוני מעברי הלקוחות בין החברות מוכיחים כי יש עליה משמעותית במעברים בין החברות וכן עלייה משמעותית בחלק של חברות הגז הקטנות בשוק הגז הביתי. כן עולה מהנתונים כי סעיף 17א לחוק אכן מסייע במניעת סיכול של מעבר בין ספקים לאחר שנשלחה לספק היוצא הודעה.

לאור כל האמור ובהתאם למפורט לעיל מוצע לקבוע כי הוראות השעה הקבועות בסעיפים 17א ו-17ב לחוק יהפכו להיות הוראות קבועות.

בהתאמה, מוצע לבטל את סעיף 17ג לחוק, המאפשר הארכה של הוראות השעה בתקופות נוספות. בנוסף, מוצע לבטל את סעיף 17ד לחוק, שכן החובה לכלול פרטים בחשבון הגז לפי סעיף 17ד לחוק, הוסדרה, בשינויים המתאימים, בתקנה 6 לתקנות הגז הפחמימני המעובה (אמות מידה לשירות), התשפ"ג-2023.

מינהל הדלק פירסם תזכיר חוק בעניין בסוף חודש יולי 2023, אך התזכיר לא קודם בשל ענייני חירום דחופים הקשורים למלחמה שבהם עסק מינהל הדלק מאז פרוץ המלחמה. הוראות השעה האמורות צפויות לפוג בקרוב, ביום 1 בינואר 2024, וכדי לשמר את המצב הקיים ולמנוע פגיעה בתחרות בשוק הגז הביתי, העלולה לפגוע ברמת השירות לצרכן הגז ולהעלות את מחיר הגז לצרכן, מוצע לקצר את לוחות הזמנים לחקיקת התיקון האמור.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה –

לא רלוונטי

תקציב –

לא רלוונטי

השפעת ההצעה על מצבת כוח האדם-

לא רלוונטי

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם -

עמדת היועצים המשפטיים של המשרדים הרלוונטיים -

החלטות קודמות של הממשלה בנושא -

אין

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה -

מצ"ב חוות דעת משפטית

מגיש: שר האנרגיה והתשתיות

א' בטבת התשפ"ד
13 בדצמבר 2023

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה

נושא הצעת ההחלטה:

טיוטת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (תיקון מס' 19), התשפ"ד-2023 – אישור החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

סעיף 17א לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשמ"ט-1989 (להלן - החוק), קובע כי ספק גז יוצא שקיבל הודעה מצרכן גז ביתי על הפסקת ההתקשרות עמו, לא יתקשר עם הצרכן ולא יציע לו הטבות כלשהן בקשר עם הספקת גז במשך שישה חודשים מיום מתן ההודעה. סעיף זה נועד להגביל את יכולתם של ספקי הגז לסכל אפשרות של חילופי ספק גז וכתוצאה מכך להגביר את התחרות בין הספקים.

סעיף 17ב לחוק קובע כי ספק גז העוסק בשיווק גז בפריסה ארצית, לא יסרב לתת שירות הספקת גז לצרכן גז ביתי שאינו מקבל את שירותיו כאמור ומבקש לקבלם, בתנאים דומים לתנאים שבהם הוא מספק את השירות לצרכן גז ביתי דומה, זולת אם הראה כי קיימים טעמים המצדיקים אי מתן השירות בתנאים דומים. סעיף זה אוסר על הפלייה בין צרכנים דומים של ספקי גז.

הסעיפים האמורים נקבעו בשנת 2008 כהוראות שעה והוארכו מעת לעת, בפעם האחרונה עד יום 1 בינואר 2024.

לפי הנתונים שבידי משרד האנרגיה והתשתיות, חקיקתם של סעיפים 17א ו-17ב לחוק הובילה לקידום התחרות במשק הגז הביתי, לשיפור רמת השירות לצרכני גז ולהוזלת מחירים. נתוני מעברי הלקוחות בין החברות מוכיחים כי יש עליה משמעותית במעברים בין החברות וכן עלייה משמעותית בחלק של חברות הגז הקטנות בשוק הגז הביתי. כן עולה מהנתונים כי סעיף 17א לחוק אכן מסייע במניעת סיכול של מעבר בין ספקים לאחר שנשלחה לספק היוצא הודעה.

משכך, מוצע לקבוע כי הוראות השעה הקבועות בסעיפים 17א ו-17ב לחוק יהפכו להיות הוראות קבועות.

מינהל הדלק פירסם תזכיר חוק בעניין בסוף חודש יולי 2023, אך התזכיר לא קודם בשל ענייני חירום דחופים הקשורים למלחמה שבהם עסק מינהל הדלק מאז פרוץ המלחמה. הוראות השעה האמורות צפויות לפוג בקרוב, ביום 1 בינואר 2024, וכדי לשמר את המצב הקיים ולמנוע פגיעה בתחרות בשוק הגז הביתי, העלולה לפגוע ברמת השירות לצרכן הגז ולהעלות את מחיר הגז לצרכן, מוצע לקצר את לוחות הזמנים לחקיקת התיקון האמור, ובין היתר לאשר את החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה מיום 10.12.2023, אשר אישרה את טיוטת חוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (תיקון מס' 19), התשפ"ד-2023, המצורפת להחלטה זו.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

לטענת אחד מספקי הגז סעיף 17א לחוק פוגע בחופש העיסוק שלו, שכן כאמור הוא אוסר עליו להתקשר עם צרכנים שהודיעו לו על סיום ההתקשרות עמו במשך שישה חודשים ממועד קבלת ההודעה. כן נטען, כי יש כאן פגיעה אף בצרכן עצמו, שלא יוכל לקבל הצעת מחיר אטרקטיבית מהספק היוצא במשך שישה חודשים לאחר שהודיע לו על סיום ההתקשרות עמו. לעמדתנו פגיעה זו עומדת בתנאי פסקת ההגבלה שבסעיף 4 לחוק יסוד: חופש העיסוק, שכן מדובר בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה ובפגיעה במידה שאינה עולה על הנדרש. עמדת גורמי המקצוע במשרד היא שההוראה האמורה מיטיבה עם הצרכנים, וחיונית על מנת שניתן יהיה להחליף ספקי גז, דבר שקריטי לצורך קידום התחרות בשוק זה. ההוראה, לעמדתם, מייצרת איזון בין האינטרסים השונים, שבא לידי ביטוי, בין היתר, באורך התקופה ובמתן האפשרות לצרכן לקבל הצעות מספקים אחרים במהלך תקופה זו.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

לא רלוונטי

עמדת היועצת המשפטית של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אין מניעה משפטית

חתימה

יועצת המשפטית, משרד האנרגיה

תפקיד

דלית זמיר, עו"ד

שם

מזכירות הממשלה

החלטה מספר חק/657 של ועדת השרים לענייני חקיקה מיום 10.12.2023 .

חק/657. טיוטת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (תיקון מס' 19),
התשפ"ד-2023

מ ח ל י ט י ס, לאשר את טיוטת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני
חקיקה) (תיקון מס' 19), התשפ"ד-2023 המצורפת.

טיוטת חוק

א. שם החוק המוצע

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (תיקון מס' 19), התשפ"ד-2023

ב. מטרת החוק המוצע, הצורך בו, עיקרי הוראותיו והשפעתו על הדין הקיים

הוראות פרק ד' לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשמ"ט-1989 (להלן - החוק), והתקנות לפיו, נועדו לקדם את התחרות במשק הגפ"מ, במטרה לשפר את רמת השירות לצרכן הגז ולהוזיל את מחיר הגז לצרכן.

סעיף 17א לחוק קובע כי ספק גז יוצא שקיבל הודעה מצרכן גז ביתי על הפסקת ההתקשרות עמו, לא יתקשר עם הצרכן ולא יציע לו הטבות כלשהן בקשר עם הספקת גז במשך שישה חודשים מיום מתן ההודעה. סעיף זה נועד להגביל את יכולתם של ספקי הגז לסכל אפשרות של חילופי ספק גז וכתוצאה מכך להגביר את התחרות בין הספקים.

סעיף 17ב לחוק קובע כי ספק גז העוסק בשיווק גז בפריסה ארצית, לא יסרב לתת שירות הספקת גז לצרכן גז ביתי שאינו מקבל את שירותיו כאמור ומבקש לקבלם, בתנאים דומים לתנאים שבהם הוא מספק את השירות לצרכן גז ביתי דומה, זולת אם הראה כי קיימים טעמים המצדיקים אי מתן השירות בתנאים דומים. סעיף זה אוסר על הפלייה בין צרכנים דומים של ספקי גז.

הסעיפים האמורים נקבעו בשנת 2008 כהוראות שעה והוארכו מעת לעת, בפעם האחרונה עד יום 1 בינואר 2024.

לפי הנתונים שבידי משרד האנרגיה והתשתיות, חקיקתם של סעיפים 17א ו-17ב לחוק הובילה לקידום התחרות במשק הגז הביתי, לשיפור רמת השירות לצרכני גז ולהוזלת מחירים. נתוני מעברי הלקוחות בין החברות מוכיחים כי יש עליה משמעותית במעברים בין החברות וכן עלייה משמעותית בחלק של חברות הגז הקטנות בשוק הגז הביתי. כן עולה מהנתונים כי סעיף 17א לחוק אכן מסייע במניעת סיכול של מעבר בין ספקים לאחר שנשלחה לספק היוצא הודעה.

משכך, מוצע לקבוע כי הוראות השעה הקבועות בסעיפים 17א ו-17ב לחוק יהפכו להיות הוראות קבועות. בהתאמה, מוצע לבטל את סעיף 17ג לחוק, המאפשר הארכה של הוראות השעה בתקופות נוספות. בנוסף, מוצע לבטל את סעיף 17ד לחוק, שכן החובה לכלול פרטים בחשבון הגז לפי סעיף 17ד1 לחוק, הוסדרה, בשינויים המתאימים, בתקנה 6 לתקנות הגז הפחמימני המעובה (אמות מידה לשירות), התשפ"ג-2023.

ג. השפעת החוק המוצע על קבוצות אוכלוסייה מסוימות

לא רלוונטי

ד. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה, תקנים במשרדי הממשלה וההיבט המינהלי

לא רלוונטי

ה. ההיבט המשפטי

המשנה ליועמ"ש (משפט כלכלי) אישר כי אין מניעה משפטית להעלאת טיוטת החוק לאישור ועדת השרים לענייני חקיקה.

ו. עמדות שרים אחרים

2. להלן נוסח הצעת החוק המוצע ודברי הסבר

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (תיקון מס' 19), התשפ"ד-2023

- תיקון סעיף 17א
1. בחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשמ"ט-1989¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 17א –
- (1) במקום כותרת השוליים יבוא "איסור התקשרות";
- (2) סעיף קטן (ב) – בטל.
- תיקון סעיף 17ב
2. בסעיף 17ב לחוק העיקרי –
- (1) במקום כותרת השוליים יבוא "איסור סירוב בלתי סביר";
- (2) סעיף קטן (ב) – בטל.
- ביטול סעיף 17ג
3. סעיף 17ג לחוק העיקרי – בטל.
- ביטול סעיף 17ד
4. סעיף 17ד לחוק העיקרי – בטל.
- תיקון סעיף 18א
5. בסעיף 18א(א) לחוק העיקרי, פסקה (4) – בטלה.
- תיקון סעיף 19
6. בסעיף 19(ב) לחוק העיקרי, המילים "ולפי סעיף 17ד(א)(3)" – יימחקו.
- תחילה
7. תחילתם של סעיפים 17ד, 18א ו-19 לחוק העיקרי, כנוסחם בסעיפים 4, 5 ו-6 לחוק זה, ביום ב' בטבת התשפ"ה (2 בינואר 2025).

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיפים 1 עד 3 כללי עד שנת 1989 משק הגז (להלן – הגפ"מ) בישראל נשלט בידי 4 חברות גז גדולות. בשנת 1989 הופעלה רפורמה במשק הגפ"מ בישראל, במסגרתה בוטלה הבלעדיות של 4 חברות הגז הוותיקות ונקבע בפרק ד' לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשמ"ט-1989 (להלן – החוק) כי כל אדם רשאי לעסוק במכירה או שיווק של גז בכפוף להוראות כל דין. החוק הביא לכניסה של חברות חדשות לשוק והוביל להגברת התחרות בין ספקים בנוגע להספקת גז למגזר המסחרי והתעשייתי. עם זאת, החוק לא השיג את מטרתו בנוגע לרמת התחרות בתחום הגז הביתי, והיא נשארה נמוכה גם לאחר חקיקת החוק. כדי לקדם את התחרות בשוק הגז הביתי, נחקק בחודש ינואר 2008 חוק משק הגז (קידום התחרות בגז לצריכה ביתית) (תיקוני חקיקה), התשס"ח-2008 (להלן – התיקון לחוק), שבמסגרתו נוספו לחוק, בין היתר, סעיפים 17א עד 17ג.

הפרוצדורה להחלפת ספק גז ביתי, המספק גז באמצעות מערכת גז מרכזית, קבועה בסעיף 1א לחוק המקרקעין (החלפת ספק גז המספק גז באמצעות מערכת גז מרכזית), התשנ"א-1991, על פיו, החלטה על החלפת ספק גז תתקבל בהסכמה בכתב של יותר ממחצית מבעלי הדירות המחוברות למערכת הגז המרכזית בבית המשותף או בהחלטת אסיפה שהתקבלה ברוב של בעלי הדירות כאמור שנכחו באסיפה בכפוף לכללים שנקבעו בסעיף. מדובר בפרוצדורה מורכבת, הנמשכת בדרך כלל זמן רב, בפרט במקרים שבהם דירות רבות, לעיתים ממספר בתים משותפים, מחוברות לאותה מערכת גז מרכזית.

¹ ס"ח התשמ"ט, עמ' 28; התשע"ד, עמ' 638; התשע"ח, עמ' 10.